

Els estius "Memòria ingènua"

Llibre escrit per Alfons Balcells Gorina (1915-2002), publicat per l'editorial La Formiga d'Or.

24/12/2010

Els records infantils més vius, però, es relacionen amb les vacances d'estiu. Els Balcells havíem estiuejat tradicionalment a Cerdanyola. L'oncle Ramon, que també es traslladava allà a l'estiu, a la torre que hi tenia l'àvia, tenia cura de l'hort. Després vam anar a Caldetes.

En part per influència de la família materna, tot d'una els pares prengueren la decisió d'anar a passar els estius a Caldes d'Estrac. A partir dels anys 20, Caldetes potser ja no era el lloc d'estiueig o de segona residència de la burgesia barcelonina, tal com ho havia estat en el tombant del segle i fins feia només deu o quinze anys –és a dir, mentre hi va haver joc al Casino–, però Déu n'hi do. Malgrat tot, el pare va trobar-hi una torre que es llogava a molt bon preu.

El canvi de segona residència –que en aquells temps, i dins d'aquell ambient on ens bellugàvem els Balcells, era una decisió gairebé transcendental– tingué a veure sobretot amb el fet que el meu pare, que era l'arquitecte municipal de Cerdanyola, tenia moltes dificultats per entendre's amb el secretari de l'ajuntament, que sempre li demanava més dedicació de la que

correspondria al sou misèrrim que cobrava el pare per aquella feina: el feia anar a l'ajuntament a hores intempestives per resoldre afers de tràmit, i li posava pegues per qualsevol niciesa. Els pares, doncs, van decidir establir una frontera espacial entre la dedicació laboral raonablement exigible per aquella feina i el descans familiar.

Una altra raó és que ens atreia molt, en aquest cas sobretot als fills, era la platja. Perquè a nosaltres, només de pensar-hi, la mar ens feia glatir.

El pare ens explicava, al cap dels anys, que aquella distància establerta amb la resta de la família, inicialment no ben entesa per part dels altres Balcells, va fer que amb el temps els Balcells Gorina ens féssim amb tots els membres de l'ampli clan, i que el pare, i després el meu germà gran, en Santiago, hagin pogut fer d'home bo per resoldre situacions

tibants de la família, o que hagin estat cridats per arbitrar una solució imparcial en qüestions d'herències.

Algun estiu el vam passar al Masnou. L'any que l'Albert va estar tan malalt vam tornar a Cerdanyola, en una casa que el meu pare havia construït per al seu germà, l'oncle Carles.

El nostre horari d'estiu començava amb una estona d'estudi a primera hora del matí. Després, sortida en grup a la platja. El grup estava format pels dos germans Ferrer-Miquel (Ricard i Jaume), Joan Gili (que es va morir a conseqüència d'una otitis sent molt jove), en Santi i jo, i el líder del grup, Camil Cuyàs, a l'avi del qual cal atribuir l'afectuós apel·latiu de "La Colla dels Sis", que era com se'ns coneixia: érem inseparables.

La veritat és que l'avi Cuyàs era una mica el padrí de tots. Tenia molt bon humor. També ens anomenava "Els

Anabaptistes del Profeta”, pel fet que en el grup inicial no hi havia cap noia. Allò no va durar gaire, però, perquè ben aviat s’afegiren a la colla la Maria Teresa, germana d’en Camil, els dos Bruna grans (la Maruja, que es casaria després amb l’editor Marín, i en Juanín, que es va morir, com en Gili, força jove), la Pilar Gili, els Peraire i els Escolà. Dansaven també pels voltants del grup, més esporàdicament, els Arquer, Pol, Serradell, Quixano, les germanes Oliart (el petit de la família, l’Albertito, com li dèiem aleshores, que era força més jove que tots els altres, és el que va arribar a ser cinquanta anys més tard ministre amb Adolfo Suárez), els Tarré, els Marquès...

Vivíem al carrer Santema, on també hi havia els Cuyàs, els Bruna, els Quixano i els Arquer, entre d’altres.

Fèiem molt d'esport, és clar. A més de nedar molt al mar, i de remar fins a Arenys, o fins a Lllavaneres, anàvem molt d'excursió, a peu o amb bicicleta, cap a Torrentbò, Sant Vicenç de Lllavaneres o Sant Iscle.

El pare també ens enviava a aprendre francès amb el rector de la parròquia. La parròquia de dalt, com l'anomenàvem, era al capdamunt de tot de Caldetes, i potser per això no hi anàvem sempre, sinó que moltes vegades oíem missa a la competència, l'ermita del Carme, que era al costat de l'estació, molt més assequible. Ara bé, molts diumenges anàvem a la parròquia també a la tarda, com sempre empesos pels pares, a resar les vespres. Potser no era divertit, però tampoc no me n'ha quedat cap trauma.

L'esglesiola del Carme era, efectivament, una alternativa en el sentit més fort. De fet hi havia com

una tensió entre els dos capellans, tan evident que de vegades escandalitzava la feligresia. Tenien una manera diferent de veure i de fer les coses, i hi havia entre ells un distanciament clar, potser també polític. Un cop, el capellà del Carme va anar a dir missa en un col·legi de monges que hi havia al mateix carrer Santema, i devia ser una festa especial, perquè també hi va anar el rector a fer la prèdica, com en les grans ocasions. En aquella època, quan això passava, el celebrant procedia a l'acció litúrgica de l'ofertori, que s'esdevenia mentre el predicador feia les consideracions sobre l'evangeli tot just llegit. Però aquell dia, el celebrant, en comptes de continuar la cerimònia mentre el rector parlava, restà com un estaquirot i, de sobte, va dir:

–Mentre enraoni aquest senyor, jo no continuaré la missa.

Es pot comprendre l'enrenou, els comentaris i la rumorologia que va aixecar aquell fet insòlit. Devia ser cap al 1925.

Un dia, quan tenia 8 o 9 anys, era al presbiteri del Carme amb el pare i de sobte em vaig desmaiar. Aleshores el dejuni eucarístic era absolut des de la mitjanit fins que es tornava de missa. El pare, davant de tothom, em va agafar en braços, em va treure a fora i em va portar al veí carrer de la Pau, on hi teníem uns parents, fins que em vaig recuperar.

Eren aquestes petites anècdotes les que donaven vida a l'ensopida existència d'un poblet amb majoria d'estiuejants, on tothom es coneixia i on gairebé mai no hi passava res.

El meu germà Santi i en Camil Cuyàs organitzaren un d'aquells anys una nova activitat estiuenca: fer cinema. Es va constituir una societat, Bacufegi Ltda. (un acrònim fet amb

els cognoms Balcells, Cuyàs, Ferrer, Gili), amb uns estatuts molt seriosos i una aportació al pressupost inicial de 4 pessetes per cap. Formàrem part de la societat els dos germans Cuyàs, els dos Ferrer-Miquel, en Joan Gili i els quatre germans Balcells. A les reunions de la societat, limitades exclusivament als més grans, en Camil hi tenia tres vots (el seu, el de la seva germana i un altre que corresponia al seu pare, que era el soci capitalista de l'entitat), en Santi Balcells uns altres tres (el seu i els dos dels petits), i la resta (els dos germans Ferrer, en Joan Gili i jo), un cada un.

Teníem un Pathé-Baby, i l'objectiu de la societat Bacufegi era produir pel·lícules. El nostre primer títol fou un curt que es deia *Ben-Amar*, una història de moros i cristians, amb segrestament de donzella i tot. Jo era “el metge” de la societat Bacufegi i també el guionista de les pel·lícules,

tasca que compartia amb en Gili. Devia apreciar molt i molt el meu germà, perquè si no no s'entén que, al final d'aquella primera pel·lícula, jo hagués de morir penjat i ell es casés amb la protagonista.

Aquestes foren les nostres últimes activitats infantils, perquè de seguida, l'any següent o dos anys després de la constitució de la societat, ja ens vam integrar a la vida normal de la joventut de Caldetes. Anàvem molt al Casino, a ballar o a escoltar música: ja no s'hi jugava, com he explicat abans.

Entre les activitats normals de la gent de la nostra edat hi havia també les anades al cine. Les pel·lícules que més ens agradaven eren les d'humor: Harold Lloyd i Buster Keaton. El cinema era aleshores un pur divertiment. (Després m'hi vaig ficar més i vaig aprendre a valorar-lo com a art. Les tres pel·lícules que més

m'han agradat en la meva vida són *El tercer home* , d'Orson Welles, *Doctor Zhivago* , de David Lean, i *West Side Story* , de Robert Wise.)

Es veu que jo tenia als 12 o 13 anys fama de xicot seriós i formalet. I diuen que era un bon ballarí... en solitari, o enmig de molta gent si ningú no s'hi fixava. Un d'aquells estius, es va organitzar al Casino Colón un concurs infantil de xarleston, i pel que sembla es comentava a la colònia que si jo hi participava segur que guanyaria. En la memòria d'alguns, que diuen que recorden els fets, jo vaig ser no sols el guanyador moral del concurs, sinó que ho expliquen com si jo m'hi hagués presentat i m'hagués endut el premi. Ho desmenteixo solemnement: no m'hi vaig presentar, perquè em va fer vergonya.

L'afició a la biologia em va portar a fer una col·lecció entomològica força completa dels himenòpters del país (vespes, abelles, borinots...). Un cop fet el primer curs de medicina, vaig voler demostrar de seguida a tothom la meva traça quirúrgica, fent pràctiques de vivisecció de tota mena de granotes, gripaus i altres batracis, i allò entusiasma els més petits. Anestesiava les pobres bèsties amb alcohol i, davant l'esglai de la canalla que envoltava la taula d'operacions, els mostrava el moviment del cor, com arribava la sang a tots els racons, com funcionaven els pulmons... Aquesta mena de sessions sempre em donava molt predicament entre els nanos.
